

W. BIEGAŃSKIEGO · W. CZĘSTOCHOWIE

EX · LIBRIS · M · B · P · IM · DR ·

BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. W. Biegańskiego w CZĘSTOCHOWIE

PRAWA REPRODUKCJI ZASTRZEŻONE

COPYRIGHT RESERVED

GONIEC CZĘSTOCHOWSKI

DZIENNIK Polityczny, Społeczny, Ekonomiczny i Literacki

Poświęcony spr.
MIEJSCOWYM

WŁĘBIA DĄBROWSKIEGO

Cena 3 kop.

SKŁAD APTECZNY
Maurycyego Neufelda
w I-iej Alei Nr 10.

Wysprzedaje po cenie niższej
Wyroby perfumeryjne
krajowe i zagraniczne. — Wybór znaczny.

W teatrze miejscowym Wielkie Kinematograficzne przedstawienie
z następującym programem od 5 do 11 wieczór, w niedzielę i święta od 3 po poł.
Oddział I. **Podróż po włoszech** (z nat.); **Legenda o gwiazdach** (melodr.). Oddział II. **Sen o księżycu** (k. w kol).
Niemy bohater (melodramat). Oddział III. **Sceny w Maroku** (melodramat); **Kobieta z wąsami** (komiczne);
Teoizawa do zaprzęgu (bardzo komiczne).
Co tydzień zmiana programu. — Szczegóły w programach. — Ceny miejsc: 1-e miejsce 50 kop., drugie miejsce 30 kop. Krzesło w łozy po 50 kop. (Gale-
ria 20 kop., dzieci, uczniowie i żołnierze płać połowę).
Dyrektor B. Zarzecki.

Od Administracji.

Z powodu kończącego się roku—wszystkich Szanownych Prenumeratorów którzy nie wpłacili dotąd zaległej należności za prenumeratę, uprzejmie prosimy o łaskawe spieszne uregulowanie, a to w celu uniknięcia przerw w wysyłaniu pisma z rozpoczęciem się Nowego Roku.

Lekarz dentysta Grejniec

przyjmuje codziennie od 10 rano do 1 i od 2 do 7 po południu.
I Aleja Nr 10, dom p. Rajcherowej, gdzie skład apteczny p. Neufelda, telefon Nr 108.

"PAX" TEATR KINEMATOGRAF

Aleja II Nr 43.

Wielkie świąteczne PRZEDSTAWIENIA.
Szczegóły w afiszach.

Projekt ustawy prasowej.

Ministerium spraw wewnętrznych opracowuje projekt nowej, stałej ustawy prasowej, który ma złożyć Dumie. Część nowej ustawy, w której jest mowa o nakładaniu kar za przekroczenia prasowe, ministerium spraw wewnętrznych odesłało do specjalnej komisji, zasiadającej przy ministerium sprawiedliwości, pod przewodnictwem wice-ministra Hasmana.

Komisja p. Hasmana zalecała staroczo pieniężny system kar, które mają być skutecznym hamulcem na przekroczenia prasowe. Mianowicie, za wszelkie przekroczenia (z wyjątkiem, oczywiście, cięższych lub specjalnych) mają być nakładane na wydawców peryodycznych wysokie kary w gotówce. Kary pieniężne mają zastąpić, w przeważającej większości wypadków dzisiejsze kary więzienne.

Zrazu zamierzono żądać od wydawców składania wysokiej kaucji, lecz myśl tę odrzucono, gdyż jej urzeczywistnienie tamowałoby ruch wydawniczy. Zamierzano też uczynić odpowiedzialnymi za treść pisma drukarnie, lecz znaczyliby to poddać prasę pod cenzurę drukarzy, często ludzi niewykształconych. Wreszcie odrzucono myśl oddania przestępstw prasowych wyłączanie sądom, gdyż sądy są zbyt powolne i nieraz uniewinniają takie pisma, których działalność administracja państwowa uważa za szkodliwą.

Zatrzymano się na myśli, aby pisma karane były grzywnami w gotówce, i to niezwłocznie po ukazaniu się szkodliwego artykułu. Obecnie, na mocy ustaw wyjątkowych, pisma karane są grzywnami do wysokości 3,000 rub. i praktyka wykazała, że jest to niezmiernie skuteczny środek.

Komisja p. Hasmana zalecała utrwalic ten system, oznaczając wysokość kar od 500 rub. do kilkudziesięciu tysięcy i, zaznaczając, że kara ta kolejno spada na wydawcę, redaktora i drukarza. Oile pierwszy nie wypłaci kary, to

zapłacić winien drugi lub trzeci. Za pornografię także ustanowiono wysokie kary.

Już sam tylko ten środek (kara)—piszą „Birz. Wied.”—wystarcza, aby stworzyć monopol redagowania i wydawania gazet tylko dla klas bogatych. W tym samym kierunku zmierzać będą i dalsze postanowienia prawa. Każdy, kto będzie chciał przystąpić do wydawania pisma, będzie musiał przedstawić dowody za możności, na wypadek nalożenia kary. To jest zamaskowanie żądanie kaucji. Lecz tego mało. Ponieważ projekt ustawodawczy przewiduje możliwość nakładania grzywn i na drukarzy więc i oni, naturalnie, będą wymagałi kaucji od wydawców, aby zabezpieczyć się na wszelki wypadek.

Wszystko to jednak jest niczem, wobec zasady „objektownego zalecania”, popieranej przez komisję. Według tej zasady „objektownego zalecania” wystarczać będzie dopatrzenie się w jakimkolwiek artykule gazety oznak przestępstwa, aby skazać redaktora, nie licząc się zupełnie z motywami przestępstwa i okolicznościami dokonania go. To sprzeciwia się wszystkim naszym pojęciom kary, które, naszym zdaniem, można stosować tylko wtedy, jeżeli ustalona będzie zła wola oskarżonego.

Zasada „objektownego zalecania” stosowana jest również i w Austrii, lecz redukuje się ona tylko do konfiskaty pojedynczych numerów gazet. Kary na autorów mogą być nakładane tylko na zasadach subiektywnej winy i subiektywnego zalecania.

Porządek, wprowadzany przez komisję, jest inowacją, lecz taką inowacją, która ostatecznie może zgubić prasę. Pod dąmkosłowem niezmiernie ślepego „objektownego zalecania”, niemożliwym jest istnienie nietykko wolnego, lecz wogóle jakiegokolwiek słowa drukowanego.

To też należy przypuszczać—konkludują „Birz. Wied.”—że przedstawiciele narodowi, którzy rozumieją państwowe znaczenie niezależności prasy, nie udzielałi swej sankcji takim projektowi ustawy prasowej.

„Russk. Wied.” przytaczając nieśmiertelne słowa Szchedrina o „ukroceniu”, mówi:

„Czy nie ta sama zasada jest podstawą nowego projektu, oparowanego przez ministerium sprawiedliwości? Nie mówimy o szczegółach, nie mówimy nawet o takich ważnych i określających kierunek projektu „detalach”, jak czy sąd przysięgłych, czy też sąd koronny ma sądzić sprawy prasowe. Ale zwróćmy uwagę na podstawy nowego prawa, przytoczone w gazetach i zobaczmy, że przewija się tam jaskrawą nicią słowo: „ukrocenie”. Trzeba, ażeby inkryminowany artykuł nie mógł być usprawiedliwiony nawet przy najlepszych chęciach autora i dla tego ustanawia „obwinienie obiektowne”. To jest jedna z głównych podstaw. Chęć ukrocenia zmusza wystąpić również i przeciw właścicielom drukarni. Ale ponieważ bezpośredni atak ostatecznie sprowadza do milczenia prasę, ustanowiono „stopniowo, pośrednią odpowiedzialność” redaktora, wydawcy, drukarza.

Ludność polska w Stanach Zjednoczonych.

Spółeczeństwo polskie w Stanach Zjednoczonych Ameryki północnej przedstawia pod

względem swej liczebności tak wielką cyfrę że słusznie—pisze „Polski przegląd emigracyjny”—należy mu się nazwa „czwartej dzielnicy Polski”. Według obliczenia, dokonanego przed kilku laty przez ks. Wacława Kruszkę, autora dzieła „Historja Polski w Ameryce” i opartego na bardzo sumiennych badaniach, liczba Polaków, przebywających w Stanach Zjednoczonych, wynosiła naówczas przeszło 2 miliony 200 tysięcy. Obliczenie to, oparte na wykazach parafialnych i mało uwzględniające, zdaje się, Polaków innych wyznań, nie mogło być zupełnie dokładnem,—w każdym razie ściślej-szem było od statystyki urzędowej, która Polaków, urodzonych już w Ameryce, uważa często za Amerykanów (Yankesów, innych zaś niekiedy zapisuje jako Austriaków, Prusaków lub Rosjan, odpowiednio do zaboru, z którego pochodzą. Zresztą trzeba przyznać, że wogóle obliczenie ludności polskiej w Ameryce ogromnie utrudnia okoliczność, iż znaczna jej część składa się z robotników, którzy bądź ciągle zmieniają miejsce pobytu, bądź też powracają do „starego kraju”, zamieniani przez naszych emigrantów z Europy, przybywających zazwyczaj w coraz większej liczbie.

Jeszcze mniej więc dokładne mogło być obliczenie, ogłoszone w organie Stowarzyszenia gazet polskich „The Polish Press” („Prasa Polska”) w Milwaukee w nrze z dn. 1 lipca 1907 r. Na podstawie tego obliczenia ludność polska w Stanach Zjednoczonych wynosiła w roku 1907 już przeszło trzy miliony głów.

Nacół można stwierdzić, że najwięcej Polaków zamieszkuje stany, położone na północnym wschodzie, jak: Pensylwania, New York, Massachusetts, Illinois, Michigan, Wisconsin. Stany te, nietylko ze względu na sąsiedztwo z portami Oceanu Atlantyckiego, a więc większą dostępność, lecz również dzięki bardzo rozwiniętemu w nich przemysłowi, najliczniej skupiają wogóle wychodźstwo europejskie, a więc również emigrantów z innych krajów europejskich.

W numerze „Polskiej Prasy” (redaktorem jej jest p. Michał Kruszka, brat ks. Wacława Kruszki i wydawca „Kur. Polskiego” w Milwaukee), z dnia 15 listopada b. r. znajduje się najnowsze obliczenie ludności polskiej w Stanach Zjednoczonych. Według tego obliczenia ludność ta wynosi obecnie już 4 miliony, a mianowicie w Stanach:

Pensylwania	525000	Texas	25000
New-York	500000	West Virginia	25000
Illinois	550000	Delaware	20000
Massachusetts	300000	North Dakota	15000
Wisconsin	250000	Kansas	8000
Michigan	250000	Washington	8000
New Jersey	200000	Washington	7000
Minnesota	140000	Colorado	6000
Connecticut	125000	Iowa	6000
Ohio	125000	Oklahoma	6000
Indjana	700000	Oregon	6000
Missouri	60000	Vermont	6000
Maryland	50000	South Dakota	5000
Nebraska	50000	Kentucky	5000
Rhode Island	40000	Montana	5000
Maine	35000	Tennessee	5000

Wszystkie inne stany liczą mniej niż 5000 Polaków.

Z miast amerykańskich najwięcej naszych rodaków mieszka w Chicago, bo aż 500000

RYDZEWSKI i S-ka
Biuro Techniczne w Częstochowie, Teatralna 13.

Niemia zimnych i wilgotnych mieszkań jeśli obsadzić w piecach
Ogrzewacze „WULKAN”
oszczędza 50% opatu, stale na składzi

Wykonywa: pamiatki, figurki, portrety, obrazy, roboty przy budowlach kościelnych, jako też i każde roboty w zakresie rzeźbiarstwa wchodzącego, od najwycześniejszych do najwytworniejszych pod względem artystycznym wykonania, ze wszystkich krajowych i zagranicznych pięt materiałów kamienia i drewna. Dekoracje domów od ręki modelowane i wszelkie roboty rzeźbiarskie. Zakład posiada na stałe wykonywać roboty w metalach cennejszych. Informacje: Kraszyński i Proszowski w Częstochowie.

Fabryka wód mineralnych „ZDRÓJ“

Aptekarza St. WĄGROWSKIEGO w Częstochowie Aleja III № 62.

Nagrodzona medalem na wystawie w Rostowie.

Poleca: Wodę sodową z białymi, solcerską z żółtymi etykietami. Wody mineralne w syfonach i fiaskach sejsie oddają smakiem na wodzie destylowanej przyrządzenie w zupełności zastępujące wody naturalne, a w użyciu smaczniejsze gdyż są z gazem i znacznie tańsze od wód naturalnych. Lemoniady owocowe na sposób Lanina przyrządzane, po 12 kop. z fiaską.

Żądać wszędzie wyrobów fabryki „Zdrój“ nagrodzonych medalami i zwracać uwagę na firmę na etykietach.

St. Szczawiński

w Częstochowie (obok Teatru)

Skład Win

DELIKATESÓW

i towarów kolonialnych

ogr. od 1878 r.

TELEFON Nr. 133

Poleca na nadchodzące święta:

Bakalie wyborowe z najlepszych owoców.

Wielki wybór pierników z pierwszorędnych fabryk. Czekoladki, Cukierki, Bomby i Ozdoby na choinkę. Owoce świeże i suszone. Mak, Miód „Lipiec“, Grzyby, Mąkę najlepszą i Drożdże gwarantowanej dobroci. Delikatesy, Kawior Astrachański bez soli, Ryby wędzone, Sardynki, Homary, Paszety, Sery, Masło, Wędliny Litowskie i t. p. Szczególnie uwadze polecam bardzo wystaje Wina Węgierskie, Tokajskie, Francuskie, Hiszpańskie i Reńskie, jak również Szampańskie, Wina Krymskie i Kaukaskie, Miód staropolski, Wódki, Likieri, Arak i Koniaki zagraniczne i krajowe. Ceny cukru niższe.

Wanilie, szafran, wszelkie przyprawy i smaki do ciast i wódek w wyborowym gatunku. W wielkim wyborze perfumeryj krajową i zagranicą.

po cenach niższych na nadchodzące święta poleca

Skład Apteczny

prow. farmacji **Stanisława Hamburga**
Aleja II róg Teatralnej № 24, telef. 16 w Częstochowie.

Biuro pośrednictwa i zleceń

„RENOMETR“

w Częstochowie, III-ola Aleja № 80.

Telefonu Nr. 133.

Przy najrozsądniejszym pośrednictwie i warunkach najdogodniejszych ułatwia i przeprowadza: sprzedaż, zamianę, dzierżawę, parcelację majątków ziemskich oraz sprzedaż nieruchomości miejskich, wille, zakładów przemysłowych, tak w Królestwie, jak Litwie, Rosji i zagranicą. Tamże lokata kapitałów.

Ostatni tydzień przed świętami

10% na perfumerji i upiększeniach na choinkę.

ustępuje

SKŁAD APTECZNY

Wacława O R Z E Ł

w Częstochowie, III Aleja № 48.

FRANCUSKI POPULARNY SRODEK przeciw

CHRONICZNEJ OBSTRUKCJI

Doza: 2 pigułki wieczorem przed spoczynkiem.

Nie powoduje bólu w żołądku, ani mdłości, ani biegunki

Radość za 2 rub. 60 kop.

Zrobicie sobie wiele przyjemności rodzinie i gościom, jeżeli zaoptujecie się w lustro tańszone szlifowane z muzyką, nagranego wyrobu, samogrające dźwiękami i długie piękne i wesole rosyjskie pieśni: walec, polka, opery, narodowe pieśni oprócz tego lustro jest zaopatrzane w termometr, akuratanie wskazujący temperaturę i słuszy dla upiększenia pokoju. Cena zamiast 10 rub. tylko 2 rub. 60 kop.

Także same lustro w lepszym gatunku „Piękność“ z muzyką, termometrem i stereoskopem z 50 ma ciekawymi podwójnymi widokami tylko rb. 3 k. 20.

Obstalniki wysyłamy natychmiast za zaliczeniem i bez zadatku. Przesyłka 40 kop. (na Syberję 75 kop.). Adresować: Dom Eksportowy Towarzystwa „Naprzód“ Warszawa, Pańska 39—20. Do każdego lustra dołącza się bezpłatnie 1) przybór kieszonkowy do pisania; 2) kinematograf kieszonkowy kieszonkowy z ciekawymi widokami.

№ 28845.

1897—7—7

Skład sukna i kortów

D. ZYSSER

Częstochowa, Aleja I № 2, wejście z nowego rynku w podwórzu.

W wielkim wyborze poleca na sezon jesienny i zimowy wszelkie materiały krajowe z najlepszych fabryk oraz angielskie i francuskie. Ceny bardzo przystępne. Polecając się łaskawym względem Sz. Publiczności D. Zysser.

Precz z szelkami!

Za rb. 1 z przes. Elastyczno-spiralny spinaacz do spodni, (szelki zupełnie niepotrzebne). Łatwo zakłada się przy każdym spodniach. Zdrowy, wygodny, bez ciśnienia, bez potu, bez guzików, swobodna figura, oszczędza trudu i irytacji. Wysyła także za liczn. pocz. bez zadatku, 3 szt. rb. 2.50—6 szt. rb. 4.20 z przesyłką.

WINCENTY JEŻEWSKI, Warszawa G. cz.

Żórawia 41 (przy Marszałkowskiej). Wyłączna sprzedaż na Królestwo i Cesarstwo. Agenci poszukiwani wszędzie. 1855 6—1

PRACOWNIA

sukien, kostjumów i okryć damskich

przyjmuje także

dziecinne sukienki i mundurki i okrycia,

oraz udzielam lekcji szycia i koru, najnowsza metoda „Wortha.“

Łucja Juraszek,

1875—4—3

Aleja № II 38 m. 25. dom W-go Górniaga.

MLECZARNIA i OWOCARNIA

O. SCHLEICHER

Aleja II № 19.

Poleca nabiał 2 razy dziennie świeże mleko, masło w wyborowych gatunkach, sery owoce, woszczynę suszoną, kawę paloną, pomidory w konserwach, oraz doborowe owoce na choinkę. Ceny przystępne. Obsługa sumienna.

Zakład Stolarski

JANA BŁASZCZYKOWSKIEGO

Teatralna № 16 w Częstochowie,

przyjmuje roboty meblowe i budowlane, i gotowe na składzie dychty i formiery. Ceny przystępne.

Mieszkanie

składające się z 4 dużych i 3 mniejszych pokoi o dwóch wejściach, każdej chwili do wynajęcia. Celna 10. naprzeciw parku. 1868—3—3

Do sprzedania maszyna „Krausgo“ do krójania papieru 75 c/m, Aleja 39 Chętkowski. 1826—3—3

Do sprzedania szara na dogodnych warunkach, narożny dom ul. Nadleżna № 92. Długo Kredytowego Towarzystwa 4,500 rb. Wiadomość o gospodyni. 1875—2—2

Do Sprzedaży Sklep Spożywczy dystrybucyjny przy fabrykach ul. Teatralna № 26.

BROWAR PAROWY

„NIECHCICE“

poleca znane ze swej dobroci:

PIWO Piłzeńskie Lagrowe Kulmbachskie

w beczkach i butelkach.

Główny skład: J. Płomiński, Częstochowa. Teatralna № 8. Telefona № 38.

Żądać wszędzie.

Dostawa natychmiastowa.

1878

15—5

Do odstąpienia Handel win, wódek i towarów

kolonialnych (odbiorcy rożni.

Teatralna № 41, M. Roman.

Proszę zwrócić uwagę na nauczyciela tańców M. A. Luboński udziela lekcji w gimnazjum rządowym i polskim im. Mickiewicza, a także na sali Harmonii i sbiorowo u siebie przy ul. Mikołajewskiej № 9, na mielecie lub na wyjazd.

Pracownia gorsetów „Salome“

Al. II № 38 w Częstochowie.

poleca wielki wybór gorsetów gotowych, najmłodniejszych fasonów, warszawskich francuskich i wiedeńskich. Gorsety na miarę wykonywane w najkrótszym czasie, oraz reperacje i pranie. Ceny umiarkowane. 1888

Zakład stolarsko-rzeźbiarski Aleja I-sza Nr. 12 Adama Świeżego, przyjmuje wszelkie zamówienia wchodzące w zakres stolarstwa, oraz sprzedaje mebli. 1412—32—1

Do sprzedania

koń, wolant, fużja, pies. Umeblowanie kompletne dwóch salonów, fortepian, doskonała zupełnie nowa maszyna do szycia, obrazy, lustro, dywany, łóżka, szafa z lustrem, i dla dzieci drewniany koń, krzeszka, wózek. Ceny stałe. Zwracać się do mieszkania p. Duhamel, fabr. Mottów w czwartek, piątek rano, sobotę i niedzielę. 1875—3—1